

ДО ВИСШ СЪДЕБЕН СЪВЕТ
/СЪДИЙСКА КОЛЕГИЯ/

ДОКЛАД

от

от Весела Гълъбова-Илиева,
заместник-председател на Районен съд гр. Варна,
Национално лице за контакт по граждански дела на
Националната съдебна мрежа по граждански и търговски дела

Уважаеми членове на Съдийската колегия на Висшия съдебен съвет,

С решение на Висшия съдебен съвет по Протокол № 7, т. 21 от заседание на Съдийската колегия, проведено на 22.02.2022 г. бях командирована за участие в 84-тата редовна среща на лицата за контакт на Европейската съдебна мрежа, проведена на 24 и 25 февруари 2022г. в гр. Париж, Франция.

Срещата се проведе по предварително определен дневен ред, който включваше за 24.02.2022г. проследяване на въпроси, свързани с Хагската конвенция от 1980г. за гражданските аспекти на международното отвличане на деца и Хагската конвенция от 1996г. за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителската отговорност и мерки за защита на децата; новости във връзка с Регламент (ЕС) № 2019/1111 относно компетентността, признаването и изпълнението на решения по брачни въпроси и въпроси, свързани с родителската отговорност, и относно международното отвличане на деца, включително изготвяне на практическо ръководство за прилагането му; преглед на скорошна практика на Съда на Европейския съюз; дискусия по предложение за статистически доклад; дискусия по обновяването на темите с правна информация на Европейския портал за електронно правосъдие; представяне от делегациите на всички държави-членки на ЕС на извършените действия по имплементиране на Регламент № 2019/1111; презентации относно медиацията по дела за международно отвличане на дела, както и относно ефекта на Регламент № 2019/1111 върху настаняването на деца с международен елемент. За 25.02.2022г. дневният ред включваше презентации относно изслушването на деца в светлината на Регламент № 2019/1111; дискусия по предварително поставени от делегациите на държавите въпроси

по приложението на Регламент (ЕО) № 2201/2003 относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, Хагската конвенция от 1980г. за гражданските аспекти на международното отвлечане на деца, както и по имплементирането на Регламент (ЕС) № 2019/1111, двустранни срещи между централни органи на страните-членки на ЕС, среща на работна група на Европейската съдебна мрежа за изготвяне на наръчник /практическо ръководство/ по прилагането на Регламент (ЕС) № 2019/1111.

На 24.02.2022г. между 9.00 и 17.00 часа присъствах на срещата, проведена по предварителния дневен ред.

Срещата беше открита от представителите на Европейската комисия. Обърна се внимание на ролята на Европейската съдебна мрежа за взаимното доверие между страните членки на ЕС и на хоризонталната връзка между контактните точки.

Представиха се накратко основните проблеми свързани с Регламент № 2019/1111, чието приложение предстои от 01.08.2022г. Представителите на Европейската комисия Анжел Сиърс-Дебоно и Халди Койт споделиха, че всички нотификации по чл.103 от Регламента от държавите-членки са получени и прегледани, като за някои все още трябва да се направят промени. Част от нотификациите са валидирани, а други са отказани и са изпратени за обновяване, най-често ако не са били достатъчно ясни – напр. коя информация към кой член на регламента се отнася. Само 4 държави нямат никакви връщания. Помолиха държавите, които имат върнати нотификации бързо да изпратят поправените варианти. Когато се приключи с процедурата по предаване и преглеждане на нотификациите ще се премине към превод и публикуването им в Европейския атлас. Посочиха още, че се започва обновяване на страниците, свързани с Регламента, както и че се работи по динамичните формуляри, предвидени в същия, като се очаква всичко да бъде публикувано навреме преди 01.08.2022г.

Представителите на комисията уведомиха присъстващите, че на следващия ден ще се проведе първа среща на работната група за изготвяне на наръчник по прилагането на Регламент (ЕС) № 2019/1111 под ръководство на доц. д-р Боряна Мусева от България, преподавател в Софийски университет „Свети Климент Охридски“ и адвокат в Адвокатско съдружие „Мусева и Иванов“, в рамките на която ще се обсъждат трите написани глави от същия

– първа, втора и осма, като трета и четвърта са почти готови. Споделиха, че Европейският парламент организира мащабно събитие, съвместно с Европейската мрежа за съдебно обучение, във връзка с Регламент (ЕС) № 2019/1111, което ще се проведе в гр. Брюксел, Белгия на 8-ми септември 2022г. Ще бъдат поканени да участват контактните точки на Европейската съдебна мрежи, съдии и други. Събитието ще се проведе в хибриден формат – присъствено и дистанционно. Очаква се на същото доц. д-р Боряна Мусева да презентира готовото практическо ръководство.

Представиха се новите пет предложения за присъединяване на държави към Хагската конвенция от 1996г. за юрисдикция, приложимо право, признаване, влизане в сила и сътрудничество във връзка с родителската отговорност и мерки за защита на децата, от които за момента има решение на Съвета за Ямайка и Боливия, Тунис, Пакистан и Филипините все още чакат резултат.

След горните съобщения Анжел Сиърс-Дебоно и Халди Койт представиха последната практика на СЕС, касаеща темите, които се дискутират на срещата, а именно Решение по дело с-522/20 и Решение по дело с-289/20.

С Решение по дело с-522/20 е прието, че принципът на недопускане на дискриминация, основана на гражданство, закрепен в член 18ДФЕС, трябва да се тълкува в смисъл, че допуска компетентността на съдилищата на държавата членка, на чиято територия ищецът има обичайно местопребиваване (предвидена в член 3, параграф 1, буква а), шесто тире от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000), да зависи от минимална продължителност на пребиваването на ищеца непосредствено преди предявяването на иска му, която е с шест месеца по-малка от предвидената в член 3, параграф 1, буква а), пето тире от този регламент, тъй като заинтересованото лице е гражданин на тази държава членка.

От присъстващите се постави въпроса от кога трябва да текат шестте месеца – дали от придобиване на обичайно местопребиваване или от когато лицето е започнало да живее в дадена държава-членка. Посочи се, че все още няма произнасяне на СЕС по този въпрос. Изразиха се различни мнения.

С решение по с-289/20 е прието, че Член 3, параграф 1, буква а) от Регламент (ЕО) № 2201/2003 на Съвета от 27 ноември 2003 година относно компетентността, признаването и изпълнението на съдебни решения по

брачни дела и делата, свързани с родителската отговорност, с който се отменя Регламент (ЕО) № 1347/2000, трябва да се тълкува в смисъл, че съпруг, който поделя живота си между две държави членки, може да има обичайно местопребиваване само в една от тези държави членки, така че единствено съдилищата на държавата членка, на чиято територия е това обичайно местопребиваване, са компетентни да се произнесат по иска за разтрогване на брачните връзки.

Във връзка с горното решение от присъстващите се представи случай, при който родители живеещи близо, но в две различни държави (на границата) упражняват споделено родителство. Посочи се, че неприемането на възможността детето да има две обичайни местопребивавания крие риск от отказ от правосъдие – в случай, че съдилищата и на двете държави приемат, че не са компетентни, защото детето има обичайно местопребиваване в другата държава-членка.

След практиката на СЕС г-жа Халди Койт откри дискусия във връзка с бланката за статистически доклад относно приложението на Регламент № 2019/1111, която беше изпратена на всички участващи в срещата предварително. Посочи се, че бланката е предвидена във връзка с чл.101, ал.2 от Регламента. Представителите на централните органи на някои държави изразиха притеснение, че бланката е много подробна и вероятно ще изпитат затруднения със събирането на необходимата информация, за да я попълнят.

Представиха се и въпросите по новите теми за правна информация от Европейския портал за електронно правосъдие – Международно настаняване на деца и Родителска отговорност.

Премина се към представяне от страна на всяка държава-членка на действията, които се извършват в същата във връзка с имплементирането на Регламент № 2019/1111 в националното законодателство. От страна на България се съобщи, че е налице работна група, в рамките на която се подготвят изменения в законодателството и макар да срещаме известни затруднения с институти, които са непознати, работата напредва и следва да приключи преди регламента да започне да се прилага.

След обедната почивка се премина към няколко презентации по темите на настаняване на деца с международен елемент и медиацията по дела за международно отвлечане на деца.

Г-н Кристиан Хьон, ръководител на Централния орган на Германия, презентира разликите в текстовете, касаещи настаняването на деца по Регламент № 2201/2013 (чл.56) и в Регламент № 2019/1111 (чл.82), като

посочи, че макар и текстът на новия регламент да е по-дълъг на практика процедурата е опростена. В допълнение представи и немското законодателство по въпросите на настаняване на деца като мярка за закрила.

Г-жа Майлис Макиелс от Белгийския централен орган, участваща дистанционно в срещата, представи Белгийското законодателство в същата сфера, а г-жа Аниса Жабри, съдия, представи френското законодателство.

По въпросите на медиацията г-жа Ищар Халаф-Нюсъм от Международния център за медиация по семейни спорове и отвлечане на деца (MIKK), представи преимуществата на медиацията по такива спорове, развитието на медиацията във времето и дейността на Международния център. Посочи проекти, свързани с медиацията, запознаването с които би могло да бъде полезно, както следва:

AMICABLE Best Practice Tools (проект съфинансиран от ЕС):

<https://www.amicable-eu.org/amicable-eng/best-practice-tool>

Практически правни съвети в помощ на съдии и адвокати по въпросите на трансграничното изпълнение на постигнати посредством медиация споразумения;

AMICABLE Best Practice Model (проект съфинансиран от ЕС):

<https://www.amicable-eu.org/amicable-eng/mediation>

Модел как да се инкорпорира медиацията в рамките на процедурата по Хагската конвенция по отвлечане на деца (вместване в 6-седмичния период);

MiKK Website (170+ специализирани медиатори • 32 държави • 31 езика + Лист на адвокати специализирани по международно право) & **Консултативни & Предмедиационни услуги** (проект съфинансиран от ЕС):

www.mikk-ev.de

MiKK Обучения по трансгранична семейна медиация (предвидени са и безплатни за квалифицирани медиатори от някои държави членки, включително България:

<https://www.mikk-ev.de/en/cbfm-english-berlin/> (обучение на английски език)

<https://www.mikk-ev.de/en/news/registration-for-training/cbfm-deutsch/> (обучение на немски език);

I-Care Project (проект съфинансиран от ЕС): безплатни уебинари на 6 Май, 9 Май и 10 Май 2022 за съдии, медиатори, адвокати и представители на централни органи

Г-жа Маркета Новакова, директор на правния отдел на Службата за международна правна закрила на деца на Чешката република презентира

опита на чешките централни органи с медиацията и още един метод за алтернативно разрешаване на спорове.

Съдия Изабел Делаки от Апелативния съд в гр. Бордо, Франция, представен френския модел на медиация по дела за международно отвлечане на деца. С тази презентация завърши първия ден от срещата.

На **25.02.2022г. между 9.30 и 13.00 часа** срещата продължи по предварително обявения дневен ред.

След откриване на втория ден се пристъпи към презентации по въпросите, свързани с изслушване на деца по трансгранични семейни спорове и бъдещото развитие на този въпрос в светлината на Регламент № 2019/1111.

Г-жа Джудит Ван Равенщайн, член на Хагската мрежа от съдии за Холандия, накратко представи разпоредбите на Регламента, касаещи изслушване на деца – съображение 39, чл.21 и чл. 26, след което представи холандското законодателство по тази тема. Посочи, че в рамките на същото могат да бъдат изслушвани деца над 3 години, като между 3 и 6 години се извършва от особен представител на детето със специалност психология, а над 6 години – може да се изслушва от съдия в специална стая. Представи интересни технологии за комуникация с деца, които се използват в рамките на изслушването.

Г-жа Елоди Мулон, семеен адвокат от Парижката адвокатска колегия, представи изслушването на деца по френското право. Посочи, че преценката дали детето да бъде изслушано се прави спрямо неговата възраст и зрялост, като детето се изслушва от съдия, но не в специална стая. Предвидена е възможност детето да поиска да бъде изслушано, но трябва да бъде уведомено за това свое право, което създава затруднения, особено при по-малки деца. При изслушването детето може да бъде представлявано от адвокат.

Г-жа Андра Олм, консултант по законодателни въпроси на Министерството на правосъдието на Естония, презентира промяната в естонското законодателство във връзка с предстоящото прилагане на Регламент № 2019/1111. Действащата разпоредба, че подлежат на изслушване от съд деца над 10-годишна възраст или по-малки при преценка за тяхната зрялост, е променена в посока отпадане на възрастовата граница, като целта е да се осигури безпрепятствено признаване на естонските съдебни решения в други държави-членки на ЕС. Промяната е предвидена не само по семейни спорове, а във връзка с всички граждански процедури.

След презентациите се проведе кратка дискусия във връзка с процедурите за изслушване на деца в различни държави-членки на ЕС и се пристъпи към дискусии по предварително зададените от делегациите въпроси по приложението на Регламент № 2201/2003.

1. Как следва да се процедира, ако детето или родителят, който следва да бъде изслушан откаже или не може да се яви лично пред съда – по реда на Регламент № 1206/2001 за събиране на доказателства ли следва да се извърши видеоконференция или директно? (въпрос от Франция).

По въпроса г-жа Халди Койт изрази становище, че има разлика дали се касае за изслушване на дете или родител, като по отношение на детето е неприложим Регламент № 1206/2001.

Представител на Германия посочи, че има разлика в хипотезата дали ще има изслушване като процесуално действие или страните ще присъстват дистанционно по делото. Подчерта, че по Регламента за събиране на доказателства се изисква съгласие на другата държава-членка. Сподели, че се изготвя наръчник по Регламент № 1206/2001, който ще е полезен. С оглед сроковете в случаите на отвличане на деца отбеляза, че помощта на контактните точки е много важна, за да приключи процедурата в 6-седмичен срок.

Представителят на Великобритания спомена, че там децата не се изслушват директно, а чрез специална Агенция, която често публикува различни ръководства.

От Словакия заявиха, че нямат практически опит по този въпрос, но заради пандемията от covid-19 вече се използва често видеокоференцията.

Доц. д-р Боряна Мусева напомни за съображение 39 и 53 от Регламент № 2019/1111.

Халди Койт напомни, че има практическо ръководство на Европейската съдебна мрежа за видеоконференцията. Посочи, че действително Регламент № 2019/1111 съображение 39 отговаря на въпроса след като започне да се прилага. По отношение на настоящите разпоредби има за какво да се мисли, като например доказателство ли е изслушването.

2. От кой момент съдът на държавата членка, в която е настанено дете като мярка за закрила придобива компетентност? Ако настаняването е краткосрочно, ще запази ли съдът по произход компетентност, дори и детето да е интегрирано в другата държава? (въпроси от Швеция).

От представителя на Словакия се посочи, че когато не става въпрос за отвлечане на дете, следва да се извършва преценка във всеки конкретен случай. Посочи, че в Словакия няма краткосрочно настаняване. Счита, че ако има някакви съмнения, е налице възможност за прехвърляне на компетентност.

Халди Койт сподели, че в Естония прехвърлят компетентност, тъй като съдът трябва да продължи да наблюдава как върви настаняването след постановяването, поради което делото остава висящо.

Представител на Белгия подчерта, че има връзка между прехвърляне на компетентност и обичайно местопребиваване, като ако е краткосрочно настаняването няма да има прехвърляне на компетентност, а ако е дългосрочно – детето ще придобие обичайно местопребиваване. Посочи, че в Белгия мониторинг на настаняването се извършва от специални служби, а не от съд, като в този случай прехвърлената компетентност не може да се изпълни.

3. Когато детето е настанено в друга държава по чл.56 от Регламент № 2201/2003 необходим ли е сертификат по чл.39 от регламента, за да се представлява детето в тази държава? (въпрос от Франция).

Халди Койт изрази становище, че зависи от правата, които са дадени на лицата, при които е настанено детето при съобразяване на разпоредбата на чл.21 от регламента, касаеща признаване на решение. Посочва, че ако в Естония лице представи документи по чл.32 и 39 от регламента директно се вписва в специален регистър като представител на детето.

От Франция посочиха, че имат два централни органа и практиката им не е уеднаквена.

Представителят на Словакия заяви, че според него зависи от вида и последиците на настаняването – дали касае само родителска отговорност или е свързано и с финансови последици и дали ще има нужда от изпълнение, а не само признаване на решението.

Според представител на Германия представянето на детето не е изпълнение на решението. В случай, че ще има изпълнение са необходими допълнителни стъпки, но ако само ще се представлява детето е достатъчно удостоверение по чл.39.

Халди Койт изрази съгласие с Германия, като посочи, че например за записване на детето в училище или за получаване на детски надбавки удостоверението по чл.39 следва да е достатъчно.

4. Възможността по чл.9 и 10 от Регламент № 2019/1111 съдилищата, които са компетентни да се произнесат по родителската отговорност по време на процедура за връщане на дете, по споразумение на страните да се произнесат и за връщане на детето, представлява ли по мнение на делегациите на държавите-членки добро разрешение за детето? (въпрос от Полша)

Представителят на Полша не можа да разясни въпроса, тъй като не е зададен от него.

Делегатът на Словакия посочи, че ако въпросът е дали одобряването на споразумението трябва да се извърши от съда компетентен за връщане на детето или от този, който е компетентен да се произнесе по родителската отговорност, в Словакия са възприели, че и двата съда могат да одобрят споразумението.

Доц. Боряна Мусева посочи, че тук е важна възможността за медиация.

Халди Койт изрази съгласие, че в случая идеята наистина е свързана с медиацията.

5. В рамките на процедурата по чл.30, ал.3 и чл.40, ал.1 от Регламент № 2019/1111 се препраща към чл.59-62 от Регламента, но не и към чл.63. Това означава ли, че при тези две процедури не може да има спиране по причини, посочени в чл.63? (въпрос от Словакия)

Представителят на Словакия даде за пример ситуация, при която има обжалване в страната по произход на решението. Посочи, че ако този въпрос не е уреден в Регламента, то той е оставен на националното законодателство.

Според немската делегация чл.63 е процедура по спиране на изпълнението, а чл.30, ал.3 касае признаване на решението, което трябва да е автоматично. Ако става въпрос за първоинстанционно решение, което не е влязло в сила, то може да бъде признато, но не може да бъде изпълнено.

Представителите на Европейската комисия заявиха, че на този етап не могат да вземат становище, като въпросът ще се дискутира на следваща сесия.

6. Член 50 от Регламент № 2019/1111 съдържа основание за отказ от признаване и изпълнение при наличие на противоречащи си привилегирани решения, но не посочва процедура. Същевременно чл.44, б.“а“ предвижда възможност да се спре изцяло или отчасти производството, когато е подадена молба, с която се твърди противоречие на настоящото решение с по-късно решение, както е посочено в член 50. Какво означава това на практика? Как следва да се направи такова искане? Коя разпоредба на регламента се прилага в случай на такова искане? Дали приложим в този случай е *lex fori*? (въпрос от Словакия).

Халди Койт изрази становище, че приложим е *lex fori*.

От Германия посочиха, че не следва да има специална процедура в този случай, а и такава не е приемлива за привилегирани решения. Позоваха се на съображение 59.

С приключването на дискусиата по въпросите се закри тази част от сесията.

От 14.00 часа се проведеха двустранни срещи между представителите на Централните органи, в които не участвах, тъй като нямаше такава заявена с участие на България.

Между 14.30 и 16.30 часа се проведе първата среща на работната група по изготвяне на практическо ръководство по прилагането на Регламент (ЕС) № 2019/1111 под председателството на доц. д-р Боряна Мусева и представителите на Европейската комисия, в която взех участие.

Срещата беше открита от доц. д-р Боряна Мусева, която представи накратко ръководството.

Пристъпи се към дискусия по Глава Първа. Дискутира се как следва да се нарича Регламент в ръководство – Брюксел II б, Брюксел II преработен или по друг начин, но не се прие да се промени вече изготвения текст. Обърна се внимание от участници в работната група, че следва да се внесат

уточнения във връзка с различни територии, за които Регламентът не се прилага. Обсъди се дали има нужда да се излага историческия произход на регламента, като се реши тази част да бъде премахната тук и по възможност да бъде отнесена някъде в края на ръководството. Постави се въпроса дали трябва да се подчертава, че регламентът се прилага при наличие на международен елемент към датата на сезиране на съда, доколкото такъв може да възникне по-късно.

По Глава Осма се приеха малки текстови корекции.

По повод на Глава Втора се дискутира дали следва структурата да бъде както е написана към момента с включване на кратки бележки във връзка с изпълнението по решения за развод и недействителност на брака, доколкото касае само разноските по делото, или всичко свързано с изпълнението на решенията по регламента да остане в отделна глава за признаване и изпълнение. Прие се това да се реши на по-късен етап при изготвяне и следващите глави.

С приключване на дискусиата по Глава Втора от ръководството срещата беше окончателно закрыта.

Приложение: Програма на срещата

С уважение:

Весела Гълъбова-Илиева